

ABAD KARARLARI 1

Van Gend En Loos (1963) – Doğrudan Etki İlkesi

Kurucu Kararlar

Van Gend En Loos (1963) – Doğrudan etki İlkesi

5 Şubat 1963 Tarihli Mahkeme Kararı. – Hollandalı Nakliye Şirketi Van Gend & Loos - Hollanda Vergi İdaresi. – Ön Karar İçin Atf: Tarif komisyonu Pays-Bas. - Dava 26-62.

Çevirmen Özeti

Hollandalı bir firma olan Van Gend en Loos firması ülkeye Almanya'dan ithal ettiği bir malın gümrük vergisinin ödenmesinde 1 Ocak 1958'de yürürlüğe giren Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran Antlaşmanın ilgili maddesi uyarınca geçerli olan gümrük vergisi oranını ödemek istemekte, buna karşılık Hollanda Gümrük İdaresi sonraki tarihli ulusal kanunla getirilen ve AB kuralına aykırı olan daha yüksek vergi oranını talep etmektedir. Verginin ödenmesine ilişkin açılan bu dava ulusal mahkemede görülmekte, ancak ön karar prosedürü çerçevesinde Hollanda mahkemesi uyuşmazlıkla ilgili kararını verebilmek için uygulayacağı AB kuralının yorumunu ABAD'dan talep etmektedir. Divanın söz konusu kararı uyarınca Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşmanın 12. Maddesi doğrudan etki oluşturmakta ve Ulusal Mahkemelerin Koruması gereken bireysel hakları yaratmaktadır. Antlaşmanın 12. maddesinin lafzından ve genel çerçevesinden eşit etkiye sahip gümrük vergilerinin ve harçlarının söz konusu maddede yer alan yasağa karşı artıp artmadığını netleştirmek amacıyla, antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde üye devletler tarafından fiilen uygulanan gümrük vergilerinin ve harçların göz önüne alınması gerekmektedir. Bu tür bir artış daha yüksek vergilendirilmiş bir başlık altında ürünün sınıflandırılmasıyla sonuçlanan tarifenin yeniden düzenlenmesinden ve uygulanan gümrük vergisindeki artıştan kaynaklanabilir. Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra aynı üründeki artış gümrük vergisi oranının fiilen artmasından mı yoksa daha yüksek vergilendirilmiş bir başlık altında ürünün sınıflandırılmasıyla sonuçlanan tarifenin yeniden düzenlenmesinden mi kaynaklandığına bakılmaksızın daha yüksek bir vergi oranıyla ücretlendirildiği durumda bu tür bir artış AET antlaşmasının 12. maddesi kapsamında yasalara aykırı olur.

1. Prosedür- ön karar-mahkemenin yargı yetkisi-dayanak-antlaşmanın yorumu (AET antlaşması, 177. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi)
2. Prosedür- ön karar-soru-seçim-ilgililik (AET antlaşması, 177. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi)
3. AET topluluğu-özellik-hakları ve yükümlülükleri olan vatandaşlar-bireyler
4. AET üye devletleri-yükümlülükler-yükümlülüğü yerine getirememe-ulusal mahkemeler-bireylerin hakları (AET Antlaşması, 169, 170 maddeler)
5. Gümrük vergisi-artış-yasaklama-doğrudan etkiler-bireysel haklar-koruma (AET antlaşması, 12. madde)
6. Gümrük vergisi-artış-bulgu-uygulanan vergiler-kavramlar (AET antlaşması, 12. madde)
7. Gümrük vergisi-artış-kavramlar (AET antlaşması, 12. madde)

Özet

1. Mahkemeye ön karar usulü ile sorunu çözmek üzere yargı yetkisi vermek için, ileri sürülen sorunun sadece antlaşmanın yorumuyla doğrudan ilgili olması gerekmektedir.
2. Bir ulusal mahkemenin kendi soru seçimine ve bunun yanı sıra önündeki bir dava bağlamında bu tür sorulara atfettiği ilgiye yol açmış olabilecek olan düşünceler, ön karar başvurusunu dinlerken mahkeme tarafından inceleme dışında bırakılır.
3. Avrupa Ekonomik Topluluğu sınırlı alanlarda olsa da kendi sınırlı egemen haklarının bulunduğu ve konuları sadece üye devletleri değil aynı zamanda vatandaşlarını da içeren yeni bir uluslararası hukuk düzeni oluşturmaktadır.

Üye devletlerin mevzuatından bağımsız bir şekilde topluluk hukuku, sadece bireylere yükümlülükler getirmekle kalmaz. Aynı zamanda onlara miraslarının bir parçası haline gelen haklar verilmesi amaçlanır. Bu haklar antlaşmanın açıkça sağladığı durumlarda ortaya çıkmaz, ayrıca açık bir şekilde tanımlanmış bir şekilde antlaşmanın bireylere ve bunun yanı sıra üye devletlere ve topluluk kurumlarına getirdiği yükümlülükler için de ortaya çıkar.

4. AET antlaşmasının 169. ve 170. Maddelerinin, komisyonun ve üye devletlerin mahkeme önüne yükümlülüklerini yerine getirmemiş bir devleti çıkarabilmesini sağlaması, bireyleri gerektiğinde ulusal bir mahkeme önünde aynı yükümlülükleri ileri sürmekten mahrum etmez.
5. Bu anlayışa, AET antlaşmasının genel çerçevesine ve lafzına göre, 12. madde ulusal mahkemelerin koruması gerektiği doğrudan etkileri oluşturduğu ve bireysel hakları yarattığı şeklinde yorumlanmalıdır.
6. Antlaşmanın 12. maddesinin genel çerçevesi ve lafzından eşit etkiye sahip gümrük vergilerinin ve harçlarının söz konusu maddede yer alan yasağa karşı artıp artmadığını netleştirmek amacıyla, antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde üye devletler tarafından fiilen uygulanan gümrük vergileri ve harçlarının göz önüne alınması gerektiği anlaşılmaktadır.
7. Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra aynı ürünlerdeki artış gümrük vergisi oranının fiilen artmasından mı yoksa daha yüksek vergilendirilmiş bir başlık altında ürünün sınıflandırılmasıyla sonuçlanan tarifinin yeniden düzenlenmesinden mi kaynaklandığına bakılmaksızın daha yüksek bir vergi oranıyla ücretlendirildiği durumda bu tür bir artış AET antlaşmasının 12. maddesi kapsamında yasalara aykırı olur.

Taraflar

26/62 Davası

Tarife komisyonu tarafından birinci fıkranın (a) bendi kapsamında ve Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran antlaşmanın 177. maddesinin 3. fıkrası kapsamında mahkemeye ilişkin olarak, kayıtlı ofisi Utrecht'te bulunan ve her ikisi de Amsterdam'da avukat olan ve hizmet adresleri Lüksemburg, Hollanda Krallığı Başkonsolosluğunda bulunan H.G.Stibbe ve L.F.D.Ter Kuile tarafından temsil edilen Hollanda Nakliye Şirketi Van Gend & Loos ve Hizmet Adresi Hollanda Büyükelçiliği, Lüksemburg'da Bulunan, Zaandam'da vergi

müfettişi tarafından temsil edilen Hollanda Vergi İdaresi arasında mahkemede de derdest bulunan davada ön karar için gelir davalarında nihai yargı yetkisine sahip Hollanda İdare Mahkemesi

Davanın Konusu

Aşağıdaki Sorularla İlgili Olarak:

1. AET antlaşmasının 12. maddesinin üye devlet topraklarında doğrudan uygulamasının olup olmadığı, başka bir deyişle bu tür bir devletin vatandaşlarının sorudaki madde temelinde mahkemelerin koruması gereken bireysel hak talep etme imkanının olup olmadığı;
2. Olumlu bir yanıt olması durumunda, Federal Almanya Cumhuriyetinde açılan üre formeldehyd ana davasında başvuran tarafından Hollanda'da ithalata %8 oranında İthalat Vergisi uygulanmasının AET antlaşmasının 12. maddesi kapsamında yasadışı bir artış teşkil edip etmediği veya bunun bu davada aritmetik bakış açısına göre bir artış anlamına gelse de 12. madde koşulları altında yasaklandığı düşünülen ve 1 Mart 1960 tarihinden önce uygulanabilir olan makul vergi değişikliği olup olmadığı;

Gerekçeler

I – Usul

AET antlaşmasının 177.maddesi kapsamında tarife komisyonu veya mahkeme tarafından AET'nin 177.maddesi kapsamında mahkemeye atfın usuli geçerliliğine ilişkin olarak hiçbir itiraz yapılmamıştır. Üstelik mahkemenin dava konusu meseleyi kendiliğinden ileri sürmek için hiçbir gerekçesi bulunmamaktadır.

II – İlk Soru

A – Mahkemenin Yargı Yetkisi;

Hollanda hükümeti ve Belçika hükümeti atfın yoruma değil Hollanda'nın Anayasal Hukuku bağlamında antlaşmanın uygulamasına yapıldığı ve mahkemenin özellikle gerektiğinde AET antlaşması hükümlerinin Hollanda mevzuatından veya Hollanda'nın yürürlüğe koyduğu ve Hollanda Ulusal Hukukuna eklenen diğer antlaşmalardan üstün olarak kabul edilmediğine karar verme konusunda hiçbir yargı yetkisinin olmadığı gerekçesiyle mahkemenin yargı yetkisine karşı çıkmaktadır. Bu tür bir sorunun çözümünün antlaşmanın 169 ve 170. maddelerinde yer alan hükümler uyarınca bir uygulamaya tabi olan ulusal mahkemelerin münhasır yargı yetkisi alanına girdiği iddia edilmektedir.

Bununla birlikte, bu davada mahkemenin, ulusal mahkemeleri ilgilendiren Hollanda Ulusal Hukuk ilkelerine göre antlaşmanın uygulanması konusunda hüküm vermesi değil ancak antlaşmanın 177 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile uyumlu olarak topluluk hukuku bağlamında ve bireyler üzerindeki etkisine atıfta bulunarak söz konusu antlaşmanın

12. madde kapsamında yorumlaması istenmektedir. Bu görüşün hiçbir hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

Belçika Hükümeti, tarife komitesinin ilk sorusuna mahkemenin verebileceği hiçbir cevabın, o mahkemeye getirilen davaların sonucu üzerinde etkisinin olmayacağı gerekçesiyle hiçbir mahkemenin yargı yetkisinin bulunmadığını iddia etmektedir.

Bununla birlikte, mevcut davada mahkemeye yargı yetkisi vermek için yalnızca ortaya atılan sorunun, antlaşmanın yorumuyla açık bir şekilde ilgili olması gerekmektedir. Bir ulusal mahkemenin kendi soru seçimine yönelik düşünceler ve ayrıca mahkemenin önüne gelen bir dava bağlamında bu tür sorulara atfettiği ilgi Adalet Divanının incelemesinden çıkarılır. Sevk edilen soruların lafzından bunların antlaşmanın yorumuyla ilişkili olduğu görünmektedir. Bu nedenle mahkemenin bunları cevaplandırmada yargı yetkisi bulunmaktadır.

Bu nedenle, söz konusu iddia dayanaktan yoksundur.

B – Davanın Esası Hakkında;

Tarife komisyonunun ilk sorusu, antlaşmanın 12.maddesinin üye devlet vatandaşlarının bu madde temelinde ulusal mahkemenin koruması gereken hakları iddia edebilmeleri bakımından ulusal hukukta doğrudan uygulaması olup olmadığıdır.

Bir uluslararası antlaşmanın hükümlerinin etkileri bakımından belirli bir mesafeyi kapsayıp kapsamadığını netleştirmek için bu hükümlerin ruhunu, genel çerçevesini ve lafzını dikkate almak gerekmektedir.

AET antlaşmasının işleyişi topluluktaki ilgili tarafları doğrudan ilgilendiren bir ortak pazar kurmak şeklindeki amacı bu antlaşmanın akit taraflar arasında sadece karşılıklı yükümlülükler oluşturan bir anlaşmadan daha fazla bir anlamı olduğuna işaret etmektedir. Bu görüş hem hükümetlere hem de halka atıfta bulunan antlaşmanın önsözünde teyit edilmektedir. Bu ayrıca egemen haklarla donatılmış kurumların tesis edilmesiyle daha belirgin bir şekilde doğrulanmaktadır. Bu hakların kullanımı hem üye devletleri hem de vatandaşları etkilemektedir. Bununla beraber, toplulukta bir araya getirilen devlet vatandaşlarının Avrupa Parlamentosu ve Ekonomik ve Sosyal Komite aracılığıyla bu topluluğun işleyişinde işbirliği yapmaları çağrısında bulunmaktadır.

177. madde kapsamında Adalet Divanı tarafından verilen ve Ulusal Mahkemeler tarafından antlaşmanın aynı şekilde yorumlanmasını temin etmeyi amaçlayan görev, devletlerin topluluk hukukunun, bu Mahkemeler önünde kendi vatandaşları için işletilebilecek yetkileri bulunduğunu kabul ettiklerini doğrulamaktadır. Topluluğun yeni bir uluslararası hukuk düzeni oluşturduğu ve bu düzen yararına sınırlı alanlarda da olsa egemenlik haklarını sınırladıklarını ve bu düzenin öznelerinin sadece üye devletler değil aynı zamanda vatandaşlarının da olduğu sonucu buradan çıkarılabilir. Üye devletlerin mevzuatından bağımsız bir şekilde topluluk hukuku, sadece bireylere yükümlülükler getirmekle kalmaz, aynı zamanda onlara miraslarının bir parçası haline gelen haklar vermeyi amaçlar. Bu haklar sadece antlaşmanın açıkça sağladığı durumlarda ortaya çıkmaz, aynı zamanda Antlaşmanın bireyler, üye devletler

ve Topluluk kurumları üzerine açıkça tanımlanmış bir biçimde koyduğu yükümlülükler için de ortaya çıkar.

Eşit etkiye sahip gümrük vergileriyle ve harçlarıyla ilgili olduğu için, antlaşmanın genel çerçevesi konusunda, topluluğu gümrük birliği temelinde dayandıran 9. madde bu gümrük vergilerinin ve harçlarının yasaklanmasını öngören önemli bir hüküm içermektedir. Bu Hüküm Topluluğun Temellerini tanımlayan antlaşma bölümünün başında bulunmaktadır. 12. madde tarafından uygulanmakta ve açıklanmaktadır.

12. maddenin lafzı olumlu olmayan, negatif bir yükümlülük olan açık ve koşulsuz bir yasak içerir. Ayrıca bu yükümlülük, ulusal hukuk kapsamında olumlu bir yasama önleminin yürürlüğe girmesi üzerine uygulamasını koşullu hale getirecek devlet tarafından herhangi bir çekinceyle nitelendirilmemektedir. Yasağın bu özelliği üye devletler ve vatandaşları arasındaki hukuki ilişkide bunu doğrudan etki sağlamaya ideal bir şekilde uyumlu hale getirmektedir.

12. Maddenin uygulanması devletler tarafında herhangi bir yasal müdahale gerektirmez. Bu madde kapsamında negatif yükümlülüğün konusunun üye devletler olması, vatandaşlarının bu yükümlülükten faydalanamayacağına işaret etmemektedir.

Buna ilaveten, davayla ilgili olarak ifadelerinde mahkemeye gözlemlerini sunan üç hükümet tarafından öne sürülen ve 169. ve 170. maddelere dayanan iddialar yanlış anlaşılmaktadır. Antlaşmanın bu maddelerinin komisyona ve üye devletlere yükümlülüklerini yerine getirmemiş olan bir devleti mahkeme önüne çıkarabilmesini sağlaması bireylerin bu yükümlülükleri gerektiğinde iddia edemeyeceği anlamına gelmez. Aynı şekilde antlaşma, antlaşmaya tabi olanlara verilen yükümlülüklerle riayet edildiğini sağlamanın yollarını komisyonun tasarrufuna bırakmaktadır, ulusal bir mahkeme önünde bireyler arasındaki davalarda bu yükümlülüklerin ihlal edildiğini iddia etme olasılığı dışarıda bırakılmaktadır.

Üye devletler tarafından 12. maddenin ihlaline karşı 169 ve 170. maddeler kapsamında prosedürlere yönelik garantilerin kısıtlanması vatandaşların tüm doğrudan yasal korumasını kaldıracaktır. Bu maddeler kapsamında prosedüre başvurulması antlaşmanın hükümlerine karşı alınan ulusal bir kararın uygulanmasından sonra gerçekleşecekse etkisiz olacaktır.

İlgili bireylerin haklarının korunması bakımından dikkatli olunması, 169. ve 170. maddeler tarafından komisyonun ve üye devletlerin çabasına yönelik olarak verilen tedbire ek olarak etkili bir denetime karşılık gelmektedir.

Yukarıdaki düşüncelerden hareketle bu anlayış, AET Antlaşmasının genel çerçevesine ve lafzına göre, 12. maddenin ulusal mahkemelerin koruması gereken doğrudan etkileri oluşturduğu ve bireysel hakları yarattığı şeklinde yorumlanmalıdır.

III – İkinci Soru

A – Mahkemenin Yargı Yetkisi

Belçika ve Hollanda hükümetlerinin gözlemlerine göre, bu sorunun lafzı cevaplandırılmadan önce, Hollanda'ya ithal edilen *üre formeldehydin* tarife sınıflandırmasının mahkeme

tarafından incelenmesi gerekmektedir. Bu sınıflandırma konusunda Van Gend & Loos ve Zaatham'daki Gümrük ve Vergi Müfettişi 1947 tarihli 'Tariefbesluit' konusunda farklı görüşlere sahiptir. Soru Antlaşmanın yorumlanmasını açık bir şekilde gerektirmemektedir. Ancak Hollanda Gümrük Mevzuatının 177. Maddenin 1. Fıkrasının (A) Bendi tarafından Avrupa Toplulukları Adalet Divanına verilen Yargı Yetkisi dışında olan "Amino lastların" sınırlandırılmasına uygulanmasıyla ilgilidir.

Bu nedenle Mahkemenin Tarife Komitesi tarafından yapılan atfi dikkate almak için yargı yetkisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, Tarife Komitesi tarafından ortaya atılan sorunun gerçek anlamı hukuken oranın artışı değil, tarife tanımının yeni bir sınıflandırmasının sonucunda belirli bir ürüne konulan gümrük vergisindeki etkili bir artışın antlaşmanın 12. maddesindeki yasağı ihlal edip etmediğidir.

Bu şekilde bakıldığında sorulan soru antlaşmanın bu hükmünün yorumlanmasıyla, özellikle antlaşma yürürlüğe girmeden önce uygulanan vergi kavramının anlamıyla ilgilidir.

Bu nedenle, mahkemenin bu soruya ilişkin bir karar verme yetkisi bulunmaktadır.

B – Esas Hakkında

Antlaşmanın 12. maddesinin lafzından ve genel çerçevesinden eşit etkiye sahip gümrük vergilerinin ve harçlarının söz konusu maddede yer alan yasağa karşı artıp artmadığını netleştirmek amacıyla, antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde üye devletler tarafından fiilen uygulanan gümrük vergileri ve harçların göz önüne alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Üstelik antlaşmanın 12. maddesinde yer alan yasak ile ilgili olarak bu tür bir yasadışı artış daha yüksek vergilendirilmiş bir başlık altında ürünün sınıflandırılmasıyla sonuçlanan tarifenin yeniden düzenlenmesinden ve gümrük vergisi oranındaki fiili artıştan kaynaklanabilir.

Antlaşma yürürlüğe girdikten sonra aynı üye devlette aynı ürün daha yüksek oranda vergiye tabi tutulduğunda gümrük vergilerinde nasıl bir artış meydana geldiği çok az öneme sahiptir.

Yukarıda verilen yorum uyarınca, 12. maddenin uygulanması gümrüğe tabi bir ürünün, Federal Almanya Cumhuriyetinde ortaya çıkan üre formeldehydin Hollanda'da yürürlüğe giren gümrük önlemleri kapsamında 1 Ocak 1958 tarihinde konulandan daha yüksek gümrük vergisi yüklenip yüklenmediğini soruşturması gereken Ulusal Mahkemenin Yargı Yetkisi kapsamına girer.

Mahkemenin dava işlemleri sırasında kendisine sunulan bu konuya ilişkin çelişkili görüşlerinin geçerliliğini kontrol etmek için hiçbir yargı yetkisi bulunmamaktadır. Ancak bu görüşler konusunda kararı Ulusal Mahkemelere bırakmalıdır.

Masraflara İlişkin Karar

Mahkemeye gözlemlerini sunan AET Komisyonu ve Üye Devletler tarafından maruz kalınan masrafların tahsili mümkün değildir ve ana dava taraflarının ilgili olduğu kadarıyla bu dava işlemleri tarife komisyonu önünde bekleyen davada bir adım olduğu için masraflara ilişkin kararlar o mahkemenin bakacağı bir meseledir.

İşlemsel Kısım

Mahkeme;

Tarife Komisyonunun 16 Ağustos 1962 tarihli kararla ön karar için sunduğu sorulara cevaben, aşağıdaki hususlarda karara varmıştır:

1. Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşmanın 12. Maddesi doğrudan etki oluşturmakta ve Ulusal Mahkemelerin Koruması gereken bireysel hakları yaratmaktadır.
2. Antlaşmanın 12. maddesinin lafzından ve genel çerçevesinden eşit etkiye sahip gümrük vergilerinin ve harçlarının söz konusu maddede yer alan yasağa karşı artıp artmadığını netleştirmek amacıyla, antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde üye devletler tarafından fiilen uygulanan gümrük vergilerinin ve harçların göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu tür bir artış daha yüksek vergilendirilmiş bir başlık altında ürünün sınıflandırılmasıyla sonuçlanan tarifenin yeniden düzenlenmesinden ve uygulanan gümrük vergisindeki artıştan kaynaklanabilir.

3. Bu dava işlemlerinde maliyete ilişkin kararlar Tarife Komitesinin bir meselesidir.